

УДК 349:364-6

DOI 10.32755/sjlaw.2020.01.045

Сташків Б. І.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави та права, конституційного права, Академія Державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна
ORCID 0000-0003-3746-9382

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ, ЯКІ СПРИЧИНИЛИ ВТРАТУ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ: ПОНЯТТЯ І ХАРАКТЕРНІ РИСИ

У статті в теоретичному плані висвітлено поняття «страхові виплати» та «страхові витрати» і критерії для розмежування цих термінів. Надано визначення всіх видів матеріального забезпечення, що входять до страхових виплат у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Зазначено приводи для встановлення відповідного виду соціального страхування, підстави для надання того чи іншого виду страхових виплат. Висловлено пропозиції щодо вдосконалення чинних норм права, які регулюють відповідні соціально-страхові відносини. Вказано проблеми призначення і виплати матеріального забезпечення засудженим до позбавлення волі особам у рамках соціального страхування їх від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Ключові слова: *страхові виплати, страхові витрати, система загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, допомога по тимчасовій непрацездатності потерпілому, одноразові та щомісячні виплати потерпілому, одноразові і щомісячні виплати членам сім'ї померлого годувальника внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві засуджених до позбавлення волі осіб.*

Постановка проблеми. В умовах конкурентної боротьби підприємств за випуск більш дешевої продукції вимагають підвищеної уваги питання охорони праці на них та соціального захисту працівників у разі настання з ними нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання. Спеціального захисту вимагають життя, здоров'я і працездатність працівників, що здійснюється за допомогою такого правового інституту, як загаль-

нообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Наявна в Україні система такого страхування в принципі відповідає цим завданням. Прийняті відповідні закони та підзаконні акти, які задовольняють вимоги МОП. Водночас необхідно постійно вдосконалювати чинні норми права, враховуючи потреби практики, розширювати базу фінансових джерел на ці витрати, підвищувати розмір страхових виплат тощо. Недостатньо розроблена теоретична база правового регулювання цього виду соціального страхування. Ці питання потребують більш глибокого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові питання соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання висвітлені у всіх навчальних підручниках і посібниках із права соціального забезпечення, в чисельних наукових публікаціях та профільних монографіях. Проблематика цього виду соціального страхування успішно досліджувалась українськими фахівцями. Значний внесок у науку внесли В.В. Андрієв, М.І. Боднарук, Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, М.І. Іншин, О.І. Кульчицька, С.М. Синчук, О.В. Соловійов, А.М. Слюсар, В.І. Щербина, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко та багато інших. У їхніх працях, на наш погляд, недостатньо уваги приділялось дефініціям і суті окремих видів страхових виплат, їх відмежування від інших видів матеріального забезпечення в системі соціального страхування, практиці призначення, перерахунку та індексації страхових виплат і т. ін. Ця проблематика чекає свого подальшого поглибленого дослідження.

Мета статті – дати авторське визначення страхових виплат і страхових витрат, а також усіх видів страхових виплат, виокремити найістотніші риси страхових виплат, внести пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Виклад основного матеріалу. Грошові виплати у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі – ЗДСС) позначаються термінами матеріальне забезпечення [1; 2; 3], соціальні виплати [4], пенсійні виплати [4], пенсія [4], допо-

моги, що поділяються на різні види [1; 2; 3; 4], відшкодування збитків [2], страхові виплати [2]. Багато науковців оперують поняттям страхові допомоги, незважаючи на те, що воно не вживається в нормативних актах. Його використання є правомірним, оскільки в міжнародно-правових актах усі види соціального забезпечення позначаються терміном допомога [5; 6]. Всі грошові виплати, крім пенсійних, прийнято називати допомагами.

З іншого боку, допомоги асоціюються з матеріальною підтримкою з джерел, які прямо не пов'язані із заробітком. Соціальне страхування є автономною системою матеріального забезпечення активних працездатних осіб (працівників), де виплати здійснюються із страхових фондів, які формуються за рахунок заробітної плати працівників, що спеціально зарезервується (не видається на руки) на випадок настання обумовленого соціального ризику. Страхові внески включаються у вартість ціни робочої сили і не має значення, хто перераховує кошти у страховий фонд: роботодавець чи працівник або вони разом. Тому термін страхові допомоги не зовсім точно відбиває економічну природу виплат у системі ЗДСС.

Більш точним, на наш погляд, є використання поняття страхові виплати щодо матеріального забезпечення в системі ЗДСС, але нормативні акти вживають це поняття не в широкому, а у вузькому розумінні (ч. 7 ст. 36 ЗУ № 1105-XIV) і лише щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (далі – ЗДСС від НВВ та ПЗ). У цій системі передбачено такі види страхових виплат: допомога по тимчасовій непрацездатності; одноразова допомога в разі стійкої втрати професійної працездатності або смерті потерпілого; щомісячна страхова виплата втраченого заробітку потерпілого; страхова виплата потерпілому в розмірі його середньомісячного заробітку при тимчасовому переведенні його на легшу, нижчеоплачувану роботу; щомісячна страхова виплата особам, які мають на неї право в разі смерті потерпілого; відшкодування вартості поховання потерпілого та пов'язаних з цим ритуальних послуг [2; 7].

Приводом для встановлення соціального страхування від нещасного випадку є обставини, внаслідок яких може статися нещасний випадок чи професійне захворювання (соціальні ризики). Підставою для здійснення страхових виплат слугує подія, з настанням якої виникає право на вказане матеріальне забезпечення (страховий випадок). Перелік обставин, за яких настає страховий випадок, затверджується Кабінетом Міністрів України [8; 9]. Він не є вичерпним, оскільки Закон дозволяє Фонду соціального страхування України в окремих випадках визнати нещасний випадок чи захворювання страховим випадком [2]. Офіційно страховий випадок оформляється актом розслідування нещасного випадку або актом розслідування професійного захворювання (отруєння), що складаються за встановленою формою [2; 8]. Перелік осіб, які мають право на страхові виплати в разі настання страхового випадку, наведено у статті 35 Закону України № 1105–XIV. Дуже слушним є законодавче застереження про те, що порушення правил охорони праці застрахованим, яке спричинило нещасний випадок або професійне захворювання, не звільняє страховика від виконання зобов'язань перед потерпілим [2]. У разі настання страхового випадку відповідні відносини виникають між страхувальником (роботодавцем), страховиком (Фондом соціального страхування України) та застрахованою особою (працівником чи іншими особами, які мають право на належні їм страхові виплати).

Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», що набрав чинності з 1 квітня 2001 року в первісній редакції у підп. «е» п. 1 ч. 1 ст. 21 та ч. 3 ст. 34 була передбачена ще одна страхова виплата – відшкодування моральної (немайнової) шкоди, що здійснювалася у вигляді одноразової страхової виплати незалежно від інших видів страхових виплат. Сума страхової виплати визначалася в судовому порядку, але була обмежена розміром не більше двохсот розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати. Це норма діяла з 1 квітня 2001 року по 2005 рік. Пізніше вона призупинялась, а Законом України № 717-V від 23 лютого 2007 року була виключена. У частині 8 статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне

соціальне страхування» зазначається, що відшкодування моральної (немайнової) шкоди потерпілим і членам їхніх сімей не є страховою виплатою та здійснюється незалежно від часу настання страхового випадку відповідно до положень Цивільного кодексу України та Кодексу законів про працю України. Це правило діє з 1 січня 2015 року. Незалежно від часу настання нещасного випадку (професійного захворювання) з позовами про відшкодування моральної шкоди слід звертатися до роботодавця, а не до Фонду соціального страхування України.

У ст. 21 цього Закону в первісній редакції також передбачались ще дві страхові виплати, які виплачувались пенсійним Фондом України за рахунок коштів Фонду, а саме: пенсія по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання (підп. «г» п. 1 ч. 1 ст. 21) та пенсія у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання (підп. «д» п. 1 ч. 1 ст. 21). Законом України № 77-VIII від 28 грудня 2014 року ці пенсії віднесені до пенсійного страхування [1]. Вони виплачуються за рахунок коштів ПФУ [2]. Через кілька років спільною постановою ПФУ і ФССУ від 19 липня 2018 року № 16- 1\14 був визнаний таким, що втратив чинність Порядок відшкодування ФСС від НВВ та ПЗ Пенсійному Фонду України витрат, пов'язаних з виплатою пенсій по інвалідності чи у зв'язку з втратою годувальника від 4 березня 2003 року № 5-4/4. Нині ці пенсії призначаються та виплачуються відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення» [10] і не відносяться до страхових виплат. Механізм призначення цих пенсій до цих пір ще не врегульований [11].

Законодавство про соціальне страхування соціальні виплати тлумачить, як грошові суми, які Фонд соціального страхування України виплачує застрахованому або особам, які мають на це право, у разі настання страхового випадку [2] це лаконічне визначення не викликає серйозних заперечень і з ним можна погодитися.

Розглянемо більш детально чинні види страхових виплат.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування передбачає два види допомог з тимчасової непрацездатності: допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою

дитиною [2; 11; 12; 13; 14]), допомога по тимчасовій непрацездатності, пов'язаній з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням [2; 7; 11; 12; 13]. Між ними є багато спільного, деякі питання регулюються одними і тими ж нормативними актами і, на наш погляд, їх можна об'єднати і включити до системи медичного страхування.

Допомога по тимчасовій непрацездатності в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання – це вид страхової виплати в грошовій формі застрахованій особі в разі настання страхового випадку (нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання), що призвів до тимчасової втрати працездатності і засобів до існування за рахунок коштів роботодавця та Фонду соціального страхування України на умовах та порядку, передбачених чинним законодавством, з метою повного відшкодування шкоди, заподіяної uszkodженням її здоров'я.

До характерних ознак цієї допомоги можна віднести наступні: є самостійним видом соціального забезпечення в системі ЗДСС; надається у разі настання такої страхової події, як нещасний випадок на виробництві або професійного захворювання; страховий випадок повинен спричинити тимчасову втрату працездатності та засобів до існування (заробітку чи іншого доходу); надається у грошовій формі; не пов'язана із страховим стажем потерпілого; належить до періодичних виплат, оскільки призначається на період тимчасової непрацездатності; право на допомогу має застрахована від страхового ризику особа [2]; допомога призначається лише потерпілій особі (не на догляд за членами її сім'ї); обчислюється із заробітку (доходу) застрахованої особи [15]; втрата засобів до існування відшкодовується в повному обсязі (100 %), але не може перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування єдиного внеску; призначається та виплачується страхувальником (роботодавцем) за місцем роботи потерпілого; джерелом фінансування перших п'яти днів непрацездатності є кошти страхувальника, а наступних – Фонду соціального страхування України; має цільове призначення – бути основним чи одним із основних джерел засобів до існування; підставою для оплати днів непрацездатності є вида-

ний в установленому порядку листок непрацездатності та наявність акта розслідування нещасного випадку, пов'язаного з виробництвом, або акта розслідування професійного захворювання (отруєння) за встановленими формами; порядок призначення перерахунку та проведення страхової виплати деталізовані постановою правління Фонду соціального страхування України [2].

Галузевим законодавством встановлені дві разові страхові виплати: одноразова страхова виплата потерпілому [2; 7] та одноразова допомога в разі смерті потерпілого [2; 7]. Вони розрізняються за підставами надання, отримувачами розмірами виплат і через це їх слід розглядати як окремі види соціального забезпечення в системі ЗДСС від нещасного випадку.

Одноразова страхова допомога потерпілому – це вид соціального забезпечення в системі ЗДСС від нещасного випадку, що полягає в разовій грошовій виплаті застрахованій особі за рахунок коштів Фонду соціального страхування України в разі встановлення МСЕК стійкої втрати нею професійної працездатності на умовах, порядку і розмірі, визначених законом. Характерні риси цієї допомоги: є окремим видом соціального забезпечення в системі соціального страхування від нещасного випадку; підставою надання є стійка втрата професійної працездатності, що засвідчена висновком МСЕК [16; 17; 18]; належить до разових страхових виплат; отримувачем є застрахована особа; надається в грошовому виразі; джерелом виплати є кошти Фонду соціального страхування України; розмір виплати залежить не від середньої заробітної плати (доходу) потерпілого, а від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на день настання права на страхову виплату; призначається і виплачується управлінням (відділенням) Фонду соціального страхування України.

За раніше чинною нормою одноразова страхова виплата потерпілому визначалася із розрахунку середньомісячного заробітку потерпілого за кожний відсоток втрати потерпілим професійної працездатності (ч. 2 ст. 34 Закону в первісній редакції). На сьогодні чинною нормою сума одноразової виплати визначається відповідно до ступеня втрати професійної працездатності, виходячи з 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних

осіб, встановленого законом на день настання права потерпілого на страхову виплату (ч. 2 ст. 42 Закону в ред. 28.12.2014 року №77-VIII). Зміна раніше чинної норми навряд чи відповідає принципу справедливості і веде до зрівнялівки виплат висококваліфікованим працівникам порівняно з малокваліфікованим «працівникам» і вимагає додаткового обґрунтування з боку профспілок, економістів та юристів.

Якщо буде встановлено, що ушкодження здоров'я настало не лише з вини роботодавця, а й внаслідок порушення потерпілим нормативних актів про охорону праці, то розмір одноразової допомоги зменшується на підставі висновку комісії з розслідування нещасного випадку, але не більше як на 50 відсотків [2; 7; 8]. Вказане правило спрямоване на дотримання працівниками правових актів з охорони праці і є виваженим та справедливим. Необхідно лише контролювати об'єктивність проведення розслідування нещасного випадку [9].

Одноразова допомога в разі смерті потерпілого в системі ЗДСС від нещасного випадку як самостійний вид соціального забезпечення – це одночасна грошова виплата за рахунок коштів Фонду соціального страхування України особам, які мають на неї право, в разі смерті потерпілого на умовах, порядку і розмірі, визначених законом, з метою покращення матеріального стану сім'ї померлого годувальника. Особливості цієї допомоги порівняно з одноразовою допомогою потерпілому полягають у наступному: підставою для призначення допомоги слугує факт смерті годувальника від нещасного випадку або встановлений висновком МСЕК причинний зв'язок смерті потерпілого з наслідками раніше отриманого трудового каліцтва чи професійного захворювання; отримувачами цієї страхової виплати є особи, які мають на неї право в разі смерті потерпілого (ст. 41 Закону); розмір виплати призначається на всю сім'ю чи окремо на певного утриманця (виділення частки).

Згідно з частиною 7 статті 34 первісної редакції Закону розмір одноразової допомоги повинен бути не меншим за п'ятирічну заробітну плату потерпілого, і, крім того, не меншим за однорічний заробіток померлого на кожну особу, яка перебувала на його утриманні, а також на його дитину, яка народилася протягом не

більш як десятимісячного строку після смерті потерпілого. Нині ця допомога становить 100 прожиткових мінімумів для працездатних на сім'ю і 20 таких прожиткових мінімумів кожному утриманцю (ч. 6 ст. 42 Закону). Ця норма суперечить принципу диференціації соціальних виплат і порушує право померлого годувальника на належне матеріальне забезпечення його сім'ї (вища заробітна плата сприяла вищому рівню забезпечення сім'ї).

Щомісячна страхова виплата втраченого заробітку потерпілого – це вид соціального забезпечення в системі ЗДСС від нещасного випадку, який полягає в разі встановлення МСЕК стійкої втрати професійної працездатності здійснювати застрахованій особі за рахунок коштів Фонду соціального страхування України щомісячні грошові виплати, що встановлюються відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячної заробітної плати потерпілого перед настанням страхового випадку. Істотні риси цієї виплати: є окремим видом соціального забезпечення в системі соціального страхування від нещасного випадку; належить до щомісячних грошових виплат; підставою для надання є висновок МСЕК про ступінь втрати професійної працездатності; проводиться протягом строку, на який встановлено МСЕК стійку втрату професійної працездатності; джерелом фінансування є кошти Фонду соціального страхування України; підлягає перерахуванню у разі зміни ступеня втрати професійної працездатності та індексації; максимальний розмір виплати не повинен перевищувати 10 розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на дату настання права на страхову виплату, а мінімальний розмір такої виплати при повній втраті професійної працездатності не може бути меншим за відповідний прожитковий мінімум; її метою є повна компенсація відповідної частини втраченої потерпілим заробітку; призначається, перераховується, індексується управлінням (відділенням) Фонду соціального страхування України.

Щомісячна страхова виплата потерпілому, як і довічне утримання судді, не є пенсійною виплатою, а значить на неї не може поширюватись правило, що максимальний розмір такої виплати не повинен перевищувати 10 розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб. Вважаємо, що це положен-

ня суперечить принципу повного відшкодування завданої шкоди здоров'ю застрахованої особи при нещасному випадку на виробництві. Сказане вище стосується і щомісячних страхових виплат утриманцям у разі смерті від нещасного випадку годувальника.

Щомісячна страхова виплата в разі смерті потерпілого як вид соціального забезпечення в системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві – це регулярна щомісячна грошова виплата особам, які мають на це право, в разі смерті потерпілого за рахунок коштів Фонду соціального страхування України в розмірі, що визначається із середньомісячного заробітку потерпілого за вирахуванням частки, яка на нього припадала. До основних рис цієї допомоги належать: є самостійним видом соціального забезпечення в системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві; джерелом виплати слугують кошти Фонду соціального страхування України; виплачується щомісяця; підставою для призначення є загибель потерпілого на виробництві або висновок відповідного медичного закладу про причинний зв'язок смерті потерпілого з одержаним ним каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; коло осіб, які мають право на вказану виплату, вичерпно окреслена у ст. 41 Закону [2]; умови визначення розміру виплати та порядок її надання вказані у ч. 8 ст. 42 Закону [2]; підлягає перерахуванню в разі зміни складу сім'ї померлого та індексації відповідно до чинного законодавства; можливе виділення частки окремим утримувачам цієї виплати.

Страхова виплата потерпілому при тимчасовому переведенні на легшу, нижчеоплачувану роботу в системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві – це періодична грошова доплата до попередньої заробітної плати потерпілого за рахунок коштів роботодавця та Фонду соціального страхування України при тимчасовому переведенні за медичними показаннями на легшу і нижчеоплачувану роботу за згодою потерпілого або виплата повністю раніше отримуваної заробітної плати при неможливості у відповідні строки працевлаштувати потерпілого на таку роботу. Основні ознаки названої виплати: належить до окремого виду соціального забезпечення в системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві; джерелом виплати є кошти роботодавця (14 днів) та Фонду соціального

страхування України (всі інші дні); необхідність переведення потерпілого на іншу роботу, її тривалість та характер установлюються ЛКК або МСЕК; до нової роботи ставляться певні вимоги: бути суттєво легшою для виконання особою з ослабленим здоров'ям. За оплатою мусить бути нижчою; добровільна згода потерпілого на таке переведення обов'язкова; виплатою є різниця між новою заробітною платою і середньомісячним заробітком, яку особа отримувала до нещасного випадку (1 варіант); при неможливості роботодавця надати рекомендовану ЛКК або МСЕК роботу страхова виплата здійснюється у розмірі раніше отриманого середньомісячного заробітку (2 варіант); страхова виплата припиняється в разі закінчення терміну, на який було здійснено переведення, або встановлення МСЕК стійкої втрати професійної працездатності (будь-яка втрата професійної працездатності визначена МСЕК).

У ч. 1 ст. 39 Закону необхідно внести певні уточнення. Якщо керуватися тим, що під час переведення на легшу нижчеоплачувану роботу за потерпілим зберігається його середньомісячний заробіток, то виходить, що на іншій роботі він буде працювати безплатно, а це не логічно. Слід говорити про виплату різниці (доплати) між отримуваним раніше і зараз заробітними платами [2].

Страхова виплата дитині, яка народилася з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності – це вид соціального забезпечення в системі соціального страхування від нещасного випадку, що здійснюється щомісячно в грошовій формі на користь застрахованої дитини за рахунок коштів Фонду соціального страхування України з метою відшкодування завданої шкоди її здоров'ю та створення самостійного для неї джерела засобів для існування. Основні риси названої виплати: приводом для запровадження цього виду соціального забезпечення є соціальний ризик заподіяння шкоди зародку внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання жінки під час вагітності [2]; підставою для призначення виплати є медичний висновок про причинний зв'язок народження дитини з інвалідністю та нещасним випадком (професійним захворюванням) матері під час її вагітності; належить до окремого виду соціального забезпечення відповідного виду соці-

ального страхування; виплачується щомісяця в грошовій формі; джерелом фінансування є кошти Фонду соціального страхування України; дитина наділяється правовим статусом особи з інвалідністю з дитинства; розмір виплати залежить не від середньомісячної заробітної плати матері до нещасного випадку, а від розміру відповідної державної соціальної допомоги [19], а після досягнення 18 років – середньомісячного заробітку, що склався на території області (міста) проживання отримувача, але не менше середньомісячного заробітку в країні на день виплати [2].

Законодавство вживає два терміни: особа з інвалідністю з дитинства та дитина з інвалідністю [20]. Дитина з інвалідністю – це особа, якій ЛКК лікувального закладу встановила інвалідність у віці до 18 років. Особа з інвалідністю з дитинства – це особа віком від 18 років і більше, якій МСЕК установила групу інвалідності в зв'язку з такою причиною, як інвалідність з дитинства. Дітям з інвалідністю група інвалідності не встановлюється і вони прирівнюються до осіб з інвалідністю I групи. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства I групи становить 100 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, а для дітей з інвалідністю віком до 18 років – 70 % такого мінімуму [19]. Законодавець застрахованих дітей віком від 0 до 18 років відніс до осіб з інвалідністю з дитинства [2]. Вважаємо, що в цьому випадку у законодавстві слід зробити певні уточнення.

Перераховані вище страхові виплати спрямовані на заміну втраченого потерпілим засобів до існування і отриманими коштами він розпоряджається так, як раніше розпоряджався отриманою заробітною платою (доходу). Втрата потерпілим здоров'я вимагає додаткових витрат на лікування, оздоровлення, реабілітацію, технічні засоби реабілітації тощо. Тому поряд із терміном страхові виплати вживається інший – страхові витрати.

Фонд соціального страхування України несе страхові витрати під час надання потерпілим соціальних послуг. До таких витрат можна віднести наступні: організація професійного навчання потерпілих [2; 21]; Забезпечення потерпілих лікарським засобами, виробами медичного призначення [2; 22]; лікування та медична реабілітація потерпілих [2; 22]; забезпечення потерпілих додатковим харчуванням [2; 23]; забезпечення потерпілих необхідними

видами догляду [2; 24]; забезпечення потерпілих санаторно-курортним лікуванням [2; 25]; забезпечення потерпілих протезно-ортопедичними виробами та ортопедичним взуттям [2; 26]; забезпечення потерпілих засобами пересування та іншими технічним засобами реабілітації [2; 26]; забезпечення потерпілих автомобілями [2; 27]; відшкодування вартості поховання потерпілого та пов'язаного з цим ритуальних послуг [2; 7; 28].

Закон страхові виплати розглядає в широкому розумінні та включає до них також і страхові витрати на медичну та соціальну допомогу, а точніше на відповідні соціальні послуги [2], а цитований Порядок – у вузькому сенсі, тобто із всіх соціальних послуг включає лише витрати на відшкодування вартості поховання потерпілого [7], а витрати на медичну та соціальну допомогу повинні регламентуватися іншими нормативним актами.

Соціальні виплати потерпілим чи особам, які мають на них право, призначаються за наявності в них пакету необхідних документів [2; 7]. Через психологічний стрес своєчасно надати їх в управління (відділення Фонду соціального страхування України) буває проблематично і ця ситуація вирішується частиною 4 ст. 43 Закону, яка говорить, якщо застрахований або члени його сім'ї за станом здоров'я чи з інших причин не спроможні самі одержати зазначені нижче документи, їх одержує та подає відповідний страховий експерт Фонду. Така норма повинна забезпечити реалізацію принципу доступності соціальних виплат у цьому виді соціального страхування. В рамках цього принципу краще доручити страховим експертам у всіх випадках збирати і подавати до Фонду документи без пошуку приводів для ухилення від такого обов'язку. Сучасні комп'ютерні технології зв'язку дозволяють це робити.

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 35 Закону страхуванню від нещасного випадку підлягають особи, які утримуються у виправних закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами [2]. Засуджені мають право працювати на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, що укладається між засудженим та фізичною особою – підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють вико-

нання робіт чи надання послуг [29]. Водночас засуджені, які працюють за строковим договором, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню [29], процедура призначення страхових витрат у місцях позбавлення волі в нормативних актах не прописана.

У законодавстві врегульований порядок виплати страхових виплат особам, які були їм призначені до засудження до позбавлення волі. У разі відбування потерпілим покарання у вигляді позбавлення волі належні йому суми страхових виплат перераховуються на спеціальний рахунок і виплачуються йому після звільнення з місць позбавлення волі, а особи, які перебувають на утриманні потерпілого, одержують виплати в установленому порядку [2; 7].

Висновки. Страхові виплати – це передбачені нормами права одноразові або періодичні чи щомісячні грошові виплати потерпілому від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, а в деяких випадках і особам, які мають на це право, за рахунок коштів роботодавця і/або Фонду соціального страхування України з метою відшкодування втраченого повністю чи частково заробітку (доходу).

Страхові витрати – це передбачені нормами права, як правило, одноразові, а в окремих випадках періодичні чи щомісячні грошові виплати потерпілому внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання за рахунок коштів Фонду соціального страхування України з метою відшкодування додаткових витрат, пов'язаних з відновленням його здоров'я та працездатності.

Розміри страхових виплат встановлюються залежно від середньомісячного заробітку потерпілого або наявного в Україні прожиткового мінімуму чи у визначених Законом грошових твердих грошових сумах. Останнє своєчасно не підвищується, існують суттєві обмеження під час відшкодування окремих витрат. Це порушує принцип повного відшкодування шкоди застрахованим особам або членам їх сімей, яких вони за законом повинні були утримувати.

Неправомірним є віднесення дітей, що народилися з інвалідністю внаслідок нещасного випадку на виробництві (професійно-

го захворювання) їх матері під час вагітності, до осіб з інвалідністю з дитинства. Існує єдина термінологія: особа до 18 років – це діти з інвалідністю, а після 18 років – особи з інвалідністю з дитинства. Краще для таких дітей встановити державну соціальну допомогу у підвищеному розмірі прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку [19]. Таких випадків в Україні не багато, а витрати для бюджету незначні.

Запровадження в Україні міжнародних стандартів поводження із засудженими веде до прийняття декларативних норм, якими можна довільно маніпулювати, не проводячи реальних змін. До таких, зокрема, відносяться норми, що стосуються праці та запровадження страхових витрат для засуджених у системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Чітко не окреслені умови їх страхування, розміру оплати їх праці, сплати єдиного внеску, призначення страхових виплат тощо. Потрібно внести певні уточнення до галузевих законів ЗДСС та прийняти разом із Фондом соціального страхування України спільний підзаконний нормативний акт, який би детально регламентував порядок реалізації засудженими свого права на соціальне страхування в умовах несвободи.

Список використаних джерел

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. №16/98-ВР. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 14.02.2020).
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. №1105–XIV. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 14.02.2020).
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. №1533–III. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (дата звернення: 14.02.2020).
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. №1058–IV. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 14.02.2020).
5. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення: конвенція МОП 28.06.1952 року. Дата оновлення: 16.03.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011 (дата звернення: 14.02.2020).

6. Європейський кодекс соціального забезпечення: прийнятий Радою Європи 16.04.1964 р. № 994_329. Дата оновлення: 06.11.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_329 (дата звернення: 07.02.2020).

7. Порядок призначення, перерахування та проведення страхових виплат: постанова Правління Фонду соціального страхування України від 19.07.2018 р. № II. Дата оновлення: 01.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0715-07> (дата звернення: 07.02.2020).

8. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694–XII. Дата оновлення: 27.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 07.02.2020).

9. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: постанова КМУ від 17.04.2019 р. № 337. Дата оновлення: 17.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF> (дата звернення: 07.02.2020).

10. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. №1788–XII. Дата оновлення: 23.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> (дата звернення: 07.02.2020).

11. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навч. посіб. Чернігів: Десна, 2018. 1092 с.

12. Інструкція про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: затв. наказом МОЗ України від 13.11.2001 р. № 455. Дата оновлення: 17.02.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1005-01> (дата звернення: 07.02.2020).

13. Положення про експертизу тимчасової непрацездатності: затв. наказом МОЗ України 09.04.2008 р. № 189. Дата оновлення: 17.09.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0589-08> (дата звернення: 07.02.2020).

14. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів підприємства, установи, організації: постанова КМУ від 26.06.2015 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-%D0%BF> (дата звернення: 07.02.2020).

15. Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: постанова КМУ від 26.09.2001 року № 1266. Дата оновлення: 04.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF> (дата звернення: 07.02.2020).

16. Про затвердження Порядку встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з

виконанням трудових обов'язків: затв. наказом МОЗ від 05.06.2012 р. № 420. Дата оновлення: 28.09.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0136-96> (дата звернення: 07.02.2020).

17. Критерії встановлення ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: затв. наказом МОЗ України від 05.06.2012 р. № 420. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1388-12> (дата звернення: 07.02.2020).

18. Положення про медико-соціальну експертизу: постанова КМУ від 03.12.2009 р. № 1317. Дата оновлення: 18.12.2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-92-%D0%BF> (дата звернення: 07.02.2020).

19. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю: Закон України від 16.11.2000 року № 2109–III. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> (дата звернення: 07.02.2020).

20. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961–IV. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15> (дата звернення: 07.02.2020).

21. Положення про організацію професійної реабілітації (професійного навчання), перекваліфікації інвалідів внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: постанова Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 12.06.2014 року № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0780-14> (дата звернення: 07.02.2020).

22. Про затвердження Положення про організацію лікування, медичної реабілітації та забезпечення потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання лікарськими засобами та виробами медичного призначення: постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 09.06.2010 р. № 18. Дата оновлення: 08.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-10> (дата звернення: 07.02.2020).

23. Про затвердження Положення про забезпечення додатковим харчуванням потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2012 р. № 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-12> (дата звернення: 07.02.2020).

24. Про затвердження Положення про організацію, забезпечення та фінансування необхідних видів догляду за потерпілими внаслідок не-

щасного випадку на виробництві та професійного захворювання: постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2011 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0030-12> (дата звернення: 07.02.2020).

25. Про затвердження Положення про забезпечення потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання путівками для санаторно-курортного лікування: постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 31.10.2007 р. № 49. Дата оновлення: 30.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-07> (дата звернення: 07.02.2020).

26. Про затвердження Положення про забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації потерпілих унаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 25.03.2008 р. № 23. Дата оновлення: 25.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0545-08> (дата звернення: 07.02.2020).

27. Про порядок забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями: постанова КМУ від 19.07.2006 р. № 999. Дата оновлення: 06.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2006-%D0%BF> (дата звернення: 07.02.2020).

28. Про витрати на поховання у разі смерті застрахованої особи від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання: постанова КМУ від 11.07.2001 р. № 826. Дата оновлення: 03.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1040-08> (дата звернення: 07.02.2020).

29. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України прийнятий Верховною Радою України від 11.07.2003 р. №1129-IV. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення: 07.02.2020).

Stashkiv B.

INSURANCE PAYMENTS IN THE SYSTEM OF OBLIGATORY STATE SOCIAL OCCUPATIONAL INJURY AND DISEASE INSURANCE THAT CAUSED LOSS OF PRODUCTIVITY: CONCEPT AND CHARACTERISTIC FEATURES

The concepts paper covers the concepts of "insurance payments" and "insurance costs" and the criteria for distinguishing these terms are theoretically revealed in the article. Insurance payments are considered by the author as

stipulated by law one-time, periodic or monthly monetary payments to a victim of an occupational injury or disease, and in some cases to persons entitled to it, at the expense of an employer and/or the Social Insurance Fund of Ukraine for the purpose of recovering the lost salary (income) completely or partly. In this author's opinion, insurance costs are usually stipulated by law one-time, periodic or monthly monetary payments to a victim of an occupational injury or disease, and in some cases to persons entitled to it, at the expense of an employer and/or the Social Insurance Fund of Ukraine in order to recover the additional costs incurred. related to the restoration of his health and performance.

The definition of all types of financial support that were included in insurance payments in the system of obligatory state social occupational injury and disease insurance that caused loss of productivity. Characteristic features of all these insurance payments were separately distinguished. The reasons for establishing the appropriate type of social insurance, the grounds for providing one or another type of insurance payments are indicated.

Proposals for improving current rules of law governing the relevant social insurance relations are made. So, some insurance payments are paid in hard cash that does not increase in a timely manner. This violates the principle of full compensation for the insured persons or the members of their families.

The problems of appointing and paying financial support to convicts in the framework of their social occupational injury and disease insurance are indicated. It is recommended to make certain adjustments to the sectoral laws of social insurance and to adopt, together with the Social Insurance Fund of Ukraine, a common subordinate legislation that would regulate in detail the procedure for implementing prisoners' right to social security in conditions of freedom.

Key words: *insurance payments, insurance costs, the system of obligatory state social occupational injury and disease insurance that caused loss of productivity, temporary disability assistance, one-time or monthly monetary payments to a victim, one-time or monthly monetary payments to the members of a deceased breadwinner as a result of an accident at work or occupational disease, social insurance against accident at work of convicts.*

References

1. Ukraine (1998), Fundamentals of Legislation of Ukraine on General State Insurance: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 13.02.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> (accessed 14 February 2020).
2. Ukraine (1999), About Compulsory State Social Insurance: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 13.02.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (accessed 14 February 2020).
3. Ukraine (2000), On Compulsory State Unemployment Insurance: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 13.02.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (accessed 14 February 2020).

4. Ukraine (2003), On Compulsory State Pension Insurance: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 13.02.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (accessed 14 February 2020).

5. Ukraine (1952), Convention on Minimum Social Security: Convention of the International Labor Organization. Updated: 16.03.2016, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011 (accessed 14 February 2020).

6. Ukraine (1964), European Social Security Code. Adopted by the Council of Europe. Updated: 06.11.1990, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_329 (accessed 07 February 2020).

7. Ukraine (2018), Procedure for Assigning, Transferring and Carrying Out Insurance Payments: Resolution of the Board of the Social Insurance Fund of Ukraine. Updated: 10.01.2018, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0715-07> (accessed 07 February 2020).

8. Ukraine (1992), On Labor Protection: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 27.12.2019, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (accessed 07 February 2020).

9. Ukraine (2019), Procedure for Investigating and Accounting Incidents, Occupational Diseases and Industrial Accidents: CMU Resolution, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv. Updated: 17.04.2019, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF> (accessed 07 February 2020).

10. Ukraine (1991), On pension provision: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 23.01.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12> (accessed 07 February 2020).

11. Stashkiv B. I. (2018), *Social Security Right. The special part*: textbook. Desna, Chernihiv.

12. Ukraine (2001), Instruction on the Procedure of Issuing Documents certifying Temporary Disability of Citizens: approved by the order of the MHU, Ministry of Health of Ukraine, Kyiv. Updated: 17.02.2012, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1005-01> (accessed 07 February 2020).

13. Ukraine (2008), Provisions on the Examination of Temporary Disability: approved by the order of the MHU, Ministry of Health of Ukraine, Kyiv. Updated: 17.09.2013, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0589-08> (accessed 07 February 2020).

14. Ukraine (2015), Procedure for payment of the first five days of temporary disability as a result of illness or injury not related to an accident at work, at the expense of the enterprise, institution, organization: resolution of the CMU, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-%D0%BF> (accessed 07 February 2020).

15. Ukraine (2001), On the Calculation of Average Salary (Income, Money Supply) for Calculating Compulsory State Social Insurance Payments: CMU Resolution, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv. Updated: 04.07.2015, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF> (accessed 07 February 2020).

16. Ukraine (2012), On Approval of the Procedure for Establishing, by the Medical and Social Expert Commissions, the Degree of Loss of Professional Capacity in Percentage of Employees Caused by Health Damage Related to the Performance of Work Responsibilities: approved by the order of the MHU, Ministry of Health of Ukraine, Kyiv. Updated: 28.09.2012, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0136-96> (accessed 07 February 2020).

17. Ukraine (2012), Criteria for Establishing the Percentage of Sustained Loss of Occupational Disability in Percentage of Employees Caused by Work-Related Health Injuries: approved by the order of the MHU, Ministry of Health of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1388-12> (accessed 07 February 2020).

18. Ukraine (2009), Regulations on Medical and Social Expertise: CMU Resolution, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv. Updated: 18.12.2009, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-92-%D0%BF> (accessed 07 February 2020).

19. Ukraine (2000), On State Social Assistance to Persons with Disabilities since Childhood and Children with Disabilities: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 01.01.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> (accessed 07 February 2020).

20. Ukraine (2005), On Rehabilitation of Persons with Disabilities in Ukraine: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 01.01.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15> (accessed 07 February 2020).

21. Ukraine (2014), Regulations on Organization of Vocational Rehabilitation (Vocational Training), Retraining of Persons with Disabilities as a result of Industrial Accident and Occupational Disease: Resolution of the Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0780-14> (accessed 07 February 2020).

22. Ukraine (2010), On Approval of the Regulation on the Organization of Treatment, Medical Rehabilitation and Providing Victims of Occupational and Occupational Diseases with Medicinal Products and Medical Devices: Resolution of the Board of the Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Industrial Accident and Occupational Diseases

Fund of Ukraine, Kyiv. Updated: 08.02.2013, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-10> (accessed 07 February 2020).

23. Ukraine (2012), On Approval of the Provision on Supplementary Nutrition for Victims of Accidents at Work and Occupational Diseases: Resolution of the Board of the Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-12> (accessed 07 February 2020).

24. Ukraine (2011), On Approval of the Regulation on the Organization, Provision and Financing of the Necessary Kinds of Victims of Accident at Work and Occupational Disease: Resolution of the Board of the Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-12> (accessed 07 February 2020).

25. Ukraine (2007), On Approval of Providing Victims of Accident at Work or Occupational Disease with Vouchers for Spa Treatment: Resolution of the Board of the Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Kyiv. Updated: 30.01.2015, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-07> (accessed 07 February 2020).

26. Ukraine (2008), On Approval of Providing Victims of Accident at Work or Occupational Disease with Technical and Other Means of Rehabilitation: Resolution of the Board of the Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Industrial Accident and Occupational Diseases Fund of Ukraine, Kyiv. Updated: 25.07.2014, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0545-08> (accessed 07 February 2020).

27. Ukraine (2006), On the Procedure for Providing People with Disabilities with Cars: Resolution of the CMU, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv. Updated: 06.06.2018, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2006-%D0%BF> (accessed 07 February 2020).

28. Ukraine (2001), On the Costs of Burial in Case Death of a Person Insured from an Industrial Accident and Occupational Diseases: Resolution of the CMU, Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv. Updated: 03.10.2018, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1040-08> (accessed 07 February 2020).

29. Ukraine (2003), Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv. Updated: 16.01.2020, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (accessed 07 February 2020).